

The Holy See

APOSTOLOS SUOS

II. János Pál pápa motu proprio kiadott apostoli levele a püspöki konferenciák teológiai és jogi természetéről

A püspöki konferenciák teológiai és jogi természetéről

BEVEZETÉS

1. Az Úr Jézus az apostolokat^[1] „kollégium, azaz állandó csoport formájában alapította, melynek fejévé a közülük választott Pétert tette.”^[2] Nem egymástól függetlenül hívta és küldte őket, hanem úgy mint Tizenkettőt, ahogy ezt az evangéliumok hangsúlyozzák az ismételten használt „egy a Tizenkettő közül” kifejezéssel.^[3] Valamennyiükre rábízta a küldetést, hogy hirdessék Isten országát^[4] és nem egyenként, hanem kettesével küldte őket.^[5] Az utolsó vacsorán Jézus az Apostolok és azok egységéért imádkozott az Atyához, akik az ő szavukra hinni fognak Benne.^[6] Föltámadása után és mennybemenetele előtt az Úr megerősítette Pétert főpásztori hivatalában,^[7] és rábízta az Apostolokra ugyanazt a küldetést, amit Ő kapott az Atyától.^[8] Pünkösöd napján, amikor leszállt a Szentlélek, az apostoli Kollégium a Vigasztalótól eredő új életerővel jelent meg a nyilvánosság előtt. Péter „a többi tizeneggyel előlépett”,^[9] beszélt a sokasághoz és sok hívőt megkeresztelt; az első közösség egy volt az Apostolok tanításának hallgatásában^[10] és tőlük kapták a lelkipásztori problémák megoldását;^[11] a Jeruzsálemben maradt Apostolokhoz fordult Pál, hogy biztosítsa a velük való közösséget, nehogy hiába fáradozzék.^[12] Az osztatlan testület tudata akkor is megnyilvánult, amikor fölvetődött a kérdés, hogy a pogányságból megtérteknek meg kell-e tartaniuk a Régi Törvényt, vagy sem. Akkor az antiochiai közösségben „elhatározták, hogy Pál és Barnabás néhányukkal menjen föl Jeruzsálembe, s ebben a vitás ügyben forduljon az Apostolokhoz és a presbiterekhez”.^[13] Az Apostolok és a presbiterek összegyűltek a kérdés megvizsgálására; tanácskoztak és Péter tekintélyének vezetésével határoztak s végül intézkedtek: „A Szentlélek és mi is úgy láttuk jónak, hogy rakjunk rátok több terhet a szükségesnél...”^[14]

2. Az üdvös küldetés, melyet az Úr rábízott apostolaira, a világ végezetéig tart.[15] E küldetés teljesítésének érdekében Krisztus akarata szerint maguk az Apostolok „gondoskodtak utódok állításáról ... A Püspökök isteni rendelés alapján az Egyház pásztoraiként az Apostolok helyébe léptek”. [16] Ugyanis lelkipásztori szolgálatuk teljesítéséhez az apostolok Krisztustól a leszálló Szentlélek különleges kiadását nyerték,[17] ők maguk pedig kézrátétellel adták tovább munkatársaiknak azt a lelki adományt[18] , mely a püspökszentelésben jutott el mihozzánk.[19] „Amint az Úr rendelkezése alapján Szent Péter és a többi apostol egyetlen apostoli kollégiumot alkot, úgy kapcsolódnak egymáshoz a római pápa, Szent Péter utóda és a Püspökök, az apostolok utódai.” [20] Így az összes Püspökök együtt kapták a parancsot Krisztustól az evangélium hirdetésére a Föld minden részén, ezért törődniük kell a egész Egyházzal, mint ahogy az Úrtól rájuk bízott küldetés teljesítésében együtt kell működniük egymással és Péter utódával, [21] akiben „megalapította a közösség és a hit egységének örök és látható alapját és elvét”. [22] Az egyes Püspökök az egység alapjai és elvei a maguk részegyházában.[23]

3. A püspök részegyházban gyakorolt hatalmának isteni eredte folyamatosan kétségtelen volt. Ugyanakkor a tudat, hogy a Püspökök egy osztatlan testülethez tartoznak, történelem folyamán arra készítette őket, hogy küldetésük teljesítésében hozzanak létre alkalmas szerveket, tájékoztató eszközöket, melyek kifejezik a kommuniót és az össze egyházzal való törődést, és folytatják az apostoli kollégium életét: a lelkipásztori együttműködést, tanácskozásokat, kölcsönös segítségnyújtást, stb.

E kommunió az első századoktól kezdve nagyon jellegzetes megnyilvánulási formát talált a zsinatok tartásában. A 325-ben tartott Niceai zsinattal kezdődő egyetemes zsinatok mellett meg kell említeni mind a plenáris mind a partikuláris részleges zsinatokat, melyeket a 2. századtól kezdődően az egész Egyházban tartottak.[24] A részleges zsinatok gyakorlata az egész középkoron át folytatódott. A Trienti zsinat (1545-1563) után azonban egyre ritkább lett. Mindazonáltal a CIC 1917, mert szándékában állt e tiszteletreméltó intézmény fölelevenítése, rendelkezett a partikuláris zsinatokról is. E Kódex 281. kánonja az egyetemes zsinatról úgy rendelkezett, hogy a Pápa megbízásából tartható, aki kijelöli a zsinatot összehívó és azon elnöklő delegátusát. A Kódex a tartományi zsinatról azt mondja, hogy 20 évenként tartandó,[25] a tartományi Püspökök Konferenciájáról vagy gyűléséről pedig, hogy minden öt évben tartsák, s az egyházmegyei problémák megtárgyalásával készítsék elő a tartományi zsinatot.[26] A új Kódex 1983-ban bőségesen rendelkezik a részleges – mind a plenáris, mind a tartományi zsinatokról[27]

4. A részleges zsinatok mellett és azokkal összhangban a múlt századtól kezdődően történelmi, kulturális és szociológiai megfontolásból és sajátos lelkipásztori célokkal egyes országokban megszülettek Püspöki Konferenciák annak érdekében, hogy szembe tudjanak nézni a közös egyházi problémákkal és megfelelő megoldást találjanak rájuk. E konferenciák a zsinatoktól eltérően állandó jellegűek voltak. A Püspökök és Szerzetesek Szent Kongregációjának 1889. VIII. 24-i instrukciója kifejezett „Püspöki Konferenciák” néven emlékezett meg róluk.[28] A II. Vatikáni Zsinat a Christus Dominus dekrétumban, amellett, hogy kifejezte a részleges zsinatok

felújításának óhaját (vö. 36. p.), kifejezetten szolt a Püspöki Konferenciákról, sok országban történt felállításukról és részletes szabályokat is adott számukra (vö. 37-38. p.). A Zsinat ugyanis elismerve e szervek fontosságát és eredményes voltát, „nagyon hasznosnak ítéli, hogy az egész földkerekségen országoként vagy régióként alkossanak a Püspökök csoportokat, meghatározott időpontokban jöjjenek össze, hogy tapasztalataik és elgondolásaik kicserélésével és terveik egyeztetéséből megvalósuljon erők szent összefogása az egyházak közös javára.”[29]

5. VI. Pál pápa 1966-ban *Ecclesiae Sanctae Motu proprio*jával elrendelte, hogy ahol még nincsenek, föl kell állítani a Püspöki Konferenciákat; a már meglévők számára meg kell alkotni saját statútumaikat; ahol lehetetlen a megszervezése, a Püspököknek csatlakozniuk kell a már meglévő Konferenciák egyikéhez; Püspöki Konferenciák szervezhetők több ország püspökeiből, sőt nemzetközi szinten is.[30] Néhány évvel később 1973-ban a Püspökök Lelkipásztori Direktóriumuma emlékeztet rá, hogy „a Püspöki Konferencia arra rendeltetett, hogy sokféleképpen és termékenyen járuljon hozzá a kollegiális érzés konkrét megvalósulásához napjainkban. A Konferenciák kiemelkedő módon ápolhatják a kommunió lelkületét az egyetemes Egyházzal és a részegyházak között”. [31] Végül az általam 1983. január 25-én közzétett Kánonjogi Kódex 447–459. kánonja külön szabályokat ad, melyek megszabják a Püspöki Konferenciák célját és illetékességét, felállításának módját, összetételét és működését.

A kollegiális lelkület, mely a Püspöki Konferenciák létrehozását indítja és tevékenységét irányítja, együttműködést sürget a különböző országok Püspöki Konferenciái között, ahogy ezt a II. Vatikáni Zsinat óhajtotta[32] és a kánoni törvényekben szerepel.[33]

6. A II. Vatikáni Zsinat óta a Püspöki Konferenciák jelentősen kibontakoztak és egy ország vagy egy meghatározott terület püspökei számára az Egyház közjavát szolgáló véleménycsere, a tanácskozás és együttműködés kedvelt eszközévé váltak: „az elmúlt években konkrét, élő és hatékony valósággá váltak szerte a világon.”[34] Fontosságuk megmutatkozik abban is, hogy hatékonyan hozzájárulnak a Püspökök közötti egységhez, s ezen keresztül az Egyház egységéhez, mert az egyházi kommuniót hatásosan képesek megerősíteni. Azonban egyre szélesebb körű tevékenységük kiváltott néhány teológiai és lelkipásztori problémát, főként abból a szempontból, hogy milyen kapcsolat van a Püspöki Konferenciák és az egyes megyés Püspökök között.

7. Húsz évvel a II. Vatikáni Zsinat befejezése után, 1985-ben a rendkívüli Püspöki Szinódus elismerte a Püspöki Konferenciák lelkipásztori hasznosságát, sőt szükséges voltát a mai helyzetben, ugyanakkor nem mulasztotta el megjegyezni, hogy „a Püspöki Konferenciáknak eljárásmódjukban az Egyház javát kell szem előtt tartaniuk, azaz az egység szolgálatát és minden egyes püspök el nem idegeníthető felelősségét az egyetemes Egyház és saját részegyházuk iránt.”[35] Ezért a Szinódus ajánlotta, hogy részletesebben és mélyebben kell tanulmányozni a Püspöki Konferenciák teológiai és belőle következő jogi státusát, s főként tanításbeli tekintélyét, szem előtt tartva a *Christus Dominus* zsinati határozat 38. pontját és a CIC 447. illetve a CCEO

753 kánonját.[36] A jelen dokumentum az óhajtott tanulmányozás gyümölcse. Szorosan kapcsolódva a II. Vatikáni Zsinathoz, kifejezetten megfogalmazza a Püspöki Konferenciák teológiai és egyházi alapelveit, és megadja a nélkülözhetetlen törvényhozási kiegészítést, hogy elősegítse a Püspöki Konferenciák teológiailag megalapozott és jogilag biztonságos működését.

II. A PÜSPÖKÖK KÖZÖTTI KOLLEGIÁLIS EGYSÉG

8. Isten népe egyetemes kommuniójában – melynek szolgálatába állította az Úr az apostoli szolgálatot – a Püspökség kollegiális egysége kinyilvánítja az Egyház természetét, mely – tekintettel arra, hogy itt a Földön Isten országának magva és kezdete – „az egész emberiség számára az egység, a remény és az üdvösség erőteljes csírája”. [37] Miként az Egyház egy és egyetemes, úgy a Püspökség is egy és osztatlan [38], kiterjedése azonos a látható Egyház határaival és kifejezi annak változatos gazdagságát. Ezen egység látható elve és alapja a Római Pápa, a püspök testület feje. A Püspökség egysége az Egyház egységének egyik alkotó eleme. [39] Ugyanis a Püspökök testülete által „nyilvánul meg és őriztetik az apostoli hagyomány az egész világon”, [40] és az ugyanabban a hitben való részesedés, melynek letéteménye az ő őrzésükre van bízva, a részesedés ugyanazokban a szentségekben, „melyeknek szabályszerű és gyümölcsöző kiszolgáltatását tekintélyükkel rendezik,” [41] az irántuk való engedelmesség és a ragaszkodás hozzájuk mint az Egyház Pásztoraihoz, az egyházi kommunió lényeges elemei. E kommunió, mivel áthatja az egész Egyházat, strukturálja a Püspöki kollégiumot is és „olyan szerves valóság, mely megkívánja a jogi formát, s azt is, hogy a szeretet éltesse”. [42]

9. A Püspökök rendje kollégiumként „fejével, a Római Pápával együtt – és sohasem e fő nélkül – szintén hordozó alanya az egész Egyházra kiterjedő legfőbb és teljes hatalomnak”. [43] Miként valamennyien jól tudjuk, amikor II. Vatikáni Zsinat ezt tanítja, egyidejűleg emlékeztet arra is, hogy Péter Utódának „primátusi hatalma csorbítatlanul érvényesül a pásztorok és hívek fölött. A Római Pápának ugyanis hivatalából fakadóan – mert Krisztus helyettese és az egész Egyház feje – teljes, legfőbb és egyetemes hatalma van az Egyház fölött, melyet mindig szabadon gyakorolhat”. [44] A legfőbb hatalmat, mellyel a Püspökök testülete rendelkezik az egész Egyház fölött, csak kollegiálisan lehet gyakorolni akár ünnepélyesen, Egyetemes zsinatra összegyűlve, akár a világon szétszórta, de a Római Pápának kérnie kell a kollegiális aktust, vagy jóvá kell hagynia, illetve szabadon el kell fogadnia közös cselekvésüket. Egy ilyen kollegiális aktussal a Püspökök olyan hatalmat gyakorolnak, mely sajátosan az övék híveik és az egész Egyház javára, s miközben tiszteletben tartják a Római Pápa, a Püspöki kollégium fejének primátusát és elsőbbségét mégsem úgy járnak el mintha helyettesei vagy megbízottai lennének. [45] Ebben világosan megmutatkozik, hogy a katolikus Egyház Püspökei, az egész Egyház javát szolgálják, s mint ilyeneket ismerik el és tisztelik őket az összes hívők.

10. Nincs szó hasonló kollegiális cselekményről az egyes részegyházak és az illetékes Püspökök csoportjainak szintjén. Az egyes Egyházak esetében a megyéspüspök a Úr nevében vezeti a rábízott nyáját mint saját, rendes és közvetlen Pásztor és eljárása szorosan személyes, nem

kollegiális még akkor sem, ha kommuniós lelkületű. A megyéspüspök, birtokolja ugyan az Ordo szentségének teljességét, de nem gyakorolja azt a teljhatalmat, mellyel a Római Pápa és a Püspöki kollégium mint az egyetemes Egyház sajátos elemei – melyek minden részegyházhoz is hozzátartoznak, hogy a részegyház valóban Egyház legyen, azaz az egyetemes Egyház részleges jelenléte, annak minden lényeges elemével együtt – rendelkeznek.[46] A részegyházak földrajzi zónák (országokként, régiókként, stb.) szerinti csoportosulásai esetén a megyéspüspökök közös lelkipásztori tevékenységüket nem olyan kollegiális módon végzik, ahogyan a Püspöki kollégium cselekszik.

11. Hogy világosan lássuk és jobban megértsük, hogyan nyilvánul meg egy földrajzi zóna kollegiális egysége a közös lelkipásztori tevékenységben, röviden fel kell idéznünk, hogy milyen kapcsolatban állnak az egyes Püspökök rendes lelkipásztori tevékenységükben az egyetemes Egyházzal. Szem előtt kell ugyanis tartanunk, hogy az egyes Püspökök Püspöki kollégiumhoz tartozása az egész Egyházzal kapcsolatban nem csupán a kollegiális cselekményekben fejeződik ki, hanem az egész Egyházzal való törődésben is, amit nem joghatósági cselekményekkel gyakorolnak, mégis nagyon fontos az egyetemes Egyház java szempontjából.

Ugyanis minden püspöknek kötelessége előmozdítani és megvédeni az egész Egyház hitének egységét és közös fegyelmét, és elősegíteni minden közös tevékenységet az egész Egyház javára, főként hogy a hit növekedjék és mindenkinek felragyogjon a teljes igazság világossága.[47] „De kétségtelen, hogy ha jól vezetik saját Egyházukat, mint az egyetemes Egyház egy részét, nagyban szolgálják az egész misztikus test javát, mely a részegyházak teste is.”[48] A megyéspüspökök nem csupán a részegyházak jó egyházkormányzatával szolgálják az egyetemes Egyház javát, hanem tanításukkal és megszentelő tevékenységükkel is.

Kétségtelen, az egyes Püspökök mint a hit tanítói csak az egész Püspöki kollégium cselekményével szólnak a hívők egyetemes közösségéhez. Ugyanis csak a lelkipásztori gondjára bízott hívők kötelesek a Megyéspüspök Krisztus nevében kimondott ítéletét elfogadni hit és erkölcs dolgában és a lélek vallásos engedelmisségével ragaszkodni hozzá.

„A római pápával közösségben tanító püspököket mindenkinek úgy kell tisztelnie, mint az isteni és katolikus igazság tanút”. [49] és tanításuk, amennyiben hűségesen közvetíti és világítja meg a hitet és életre alkalmazását, nagyon javára van az egész Egyháznak.

Egy-egy püspök is, amennyiben „a legfőbb papság kegyelmének sáfára”[50] a megszentelésben, nagy mértékben hozzájárul az Egyház Istent dicsőítő és az embereket megszentelő tevékenységéhez. Ez Krisztus egész Egyházának műve, aki maga cselekszik minden olyan törvényes liturgikus cselekményben, melyet a püspökkel közösségben és az ő irányítása alatt végeznek.

12. Amikor egy terület püspökei valamilyen lelkipásztori tevékenységet közösen végeznek híveik

érdekében, a püspöki szolgálat e közös végzése konkrét valósággá teszi a kollegiális szellemet (affectus collegialis-t),^[51] ami „a Püspökök együttműködésének a lelke regionális, nemzeti és nemzetközi szinten”.^[52] Mindazonáltal soha nem ölti magára a Püspökök rendje – mint az egész Egyház fölötti legfelső hatalom alanya – cselekményeinek kollegiális jellegét. Nagyon különböző ugyanis az egyes Püspökök és a Püspöki kollégium; illetve az egyes Püspökök és a közös lelkipásztorkodás érdekében létrehozott szervek közötti kapcsolata.

A püspöki testület cselekményeinek kollegialitása ahhoz a tényhez kötődik, hogy „az egyetemes Egyházat nem lehet úgy felfogni, mintha a részegyházak összessége vagy ezek szövetsége lenne”.^[53] „Nem a részegyházak kommuniójának eredménye, hanem lényege szerint misztérium, a létben és az időben megelőző minden részegyházat”.^[54] Hasonlóképpen a Püspöki Kollégium nem tekinthető a részegyházak megyéspüspökei összességének, sem kommuniójuk eredményének, hanem mint a egyetemes Egyház lényeges eleme a részegyházak vezetői feladatát megelőző valóság.^[55] Ugyanis a Püspöki kollégium egész Egyház fölötti hatalma nem az egyes Püspökök részegyházak fölötti hatalmának összege; korábbi valóság, melyben az egyes Püspökök részesednek és az egész Egyházra vonatkozóan csak kollegiálisan képesek cselekedni. Csak a kollégium feje, a Római Pápa gyakorolhatja egyedül az Egyház fölötti legfőbb hatalmat. Más szóval „a püspöki kollegialitás a szó sajátos és szoros értelmében csak az egész Püspöki Kollégiumot illeti meg, mely mint teológiai alany oszthatatlan”,^[56] mégpedig az Úr kifejezett akaratából.^[57] E hatalom azonban nem uralom, hanem lényeg szerint szolgálati természetű, mert Krisztustól, a Jó Pásztortól ered, aki életét adja juhaiért.^[58]

13. A részegyházak csoportosulásainak kapcsolata az őket alkotó egyházakkal a keresztény élet közös hagyományának kötelekeire és az Egyháznak közös történelemmel, kultúrával, nyelvvel bíró embercsoportokban való meghonosodására alapszik. E kapcsolat nagyon különbözik az egyetemes Egyház és a részegyházak kölcsönös bensőségének kapcsolatától.

Hasonlóképpen egy terület (nép, régió, stb.) püspökeinek szervei és az azokat alkotó Püspökök kapcsolata, bár mutat némi hasonlóságot, valójában nagyon különbözik a Püspöki kollégium és az egyes Püspökök kapcsolatától. A Püspöki Konferenciákban a Szentszékkal közösségben végzett püspöki szolgálat cselekményeinek kötelező ereje abból fakad, hogy a Szentszék hozta létre e szerveket és az egyes Püspökök szent hatalma alapján pontos illetékességet bízott rájuk.

A püspöki szolgálat bizonyos cselekményeinek közös végzése arra szolgál, hogy megvalósítsa az összes Püspökök törődését az egész Egyházzal, ami sajátosan nyilvánul meg a többi, főként a szomszédos és szegényebb részegyháznak nyújtott testvéri segítségben,^[59] folytatódik az azonos földrajzi zóna püspökeinek közös erőfeszítéseiben és célkitűzéseiben az egyes Egyházak javának szolgálatára.^[60]

III. A PÜSPÖKI KONFERENCIÁK

14. A Püspöki Konferenciák a kollegiális szellem konkrét megvalósulásának egyik formája. A Kánonjogi Kódex, követve a II. Vatikáni Zsinat előírásait, pontos leírást ad róla: „A Püspöki Konferencia állandó intézmény: valamely ország vagy egy bizonyos terület püspökeiknek egyesülése. Benne ezek a Püspökök egyes lelkipásztori feladataikat közösen gyakorolják területük krisztushívői érdekében annak a nagyobb jónak az előmozdítására, amit az embereknek az Egyház ad. Ez az előmozdítás főként az apostoli tevékenységnek a kor és a hely adottságaihoz kellőképpen alkalmazott formái és módszerei révén történik a jog előírásai szerint.”^[61]

15. A II. Vatikáni Zsinat világosan látta, hogy az erőknek a Püspöki Konferencián belüli eszme-és tapasztalatcseréből fakadó összehangolására korunknak szüksége van, hiszen „napjainkban nem ritka, hogy Püspökök csak úgy tudják hivatalukat megfelelően és gyümölcsözően ellátni, ha egyre nagyobb egyetértésben szorosán együttműködnek más püspökökkel.”^[62] Lehetetlen kimerítő felsorolást adni az együttműködést igénylő témákról, de mindenki előtt nyilvánvaló, hogy a hit és az erkölcs védelme és előmozdítása, a liturgikus könyvek fordítása, a hivatásgondozás és papnevelés, a kateketikai segédeszközök, a katolikus egyetemek és egyéb nevelőintézetek támogatása, az ökumenikus törekvések, a polgári hatóságokkal való kapcsolattartás; az emberi élet, a béke, az emberi jogok védelme úgy, hogy ezeket a polgári törvényhozás is tartsa tiszteletben, a társadalmi igazságosság előmozdítása, a tömegtájékoztató eszközök használata, stb olyan területek, melyek valóságosan ösztökélik a Püspökök közös cselekvését.

16. A Püspöki Konferenciák rendes körülmények között országosak, azaz egy nemzet püspökeit foglalja magába,^[63] mert a közös kultúra, hagyományok és történelem kötelékei, valamint az egy nemzethez tartozó polgárok közötti társadalmi kapcsolatok sokkal komolyabb együttműködést követelnek a terület Püspökségének tagjai között, mint amit egy másik terület egyházi viszonyai igényelnek. Mindazonáltal a kánoni törvény szerint „létesíthető Püspöki Konferencia kisebb vagy nagyobb terület számára is oly módon, hogy csak egy bizonyos területen lévő egyes részegyházak püspökeit foglalja magában, vagy különböző országokban lévő részegyházak főpásztorait egyesítse”.^[64] Ebből következik, hogy lehetségesek Püspöki Konferenciák más területi vagy nemzetközi szinten is. Egy konferencia kisebb vagy nagyobb területét igénylő körülmények, személyek és tények megítélése az Apostoli Székre tartozik. Ugyanis „egyedül a legfőbb egyházi hatóság joga, hogy az érdekelt Püspökök meghallgatása után Püspöki Konferenciákat létesítsen, megszüntessen vagy megváltoztasson.”^[65]

17. Mivel a Püspöki Konferenciák rendeletetése az, hogy egy adott terület részegyházai közjavát szolgálja azoknak a Pásztoroknak együttműködése által, akiknek lelkipásztori gondjára a terület hívei rá vannak bízva, minden egyes konferenciának magában kell foglalnia a terület össze megyéspüspökét és azokat akik jogban egyenrangúak velük, továbbá a koadjutor és segédpüspököket és azokat a címzetes püspököket, akik az adott területen az Apostoli Szék vagy a Konferencia megbízásából valami különleges feladatot teljesítenek.^[66] A Püspöki Konferencia teljes ülésén megyéspüspököknek és azoknak akik jogban velük egyenrangúak, továbbá a

koadjutor püspököknek döntő szavazati joga van; mégpedig magánál a jognál fogva és a Konferencia statútumai nem rendelkezhetnek másként.[67] A Püspöki Konferencia elnöke és alelnöke csak a megyéspüspök tagok közül választható.[68] Ami a segédpüspököket és a püspöki konferencia többi püspök tagját illeti, a konferencia statútumai határozzák meg, hogy szavazatuk döntő vagy csak tanácsadó jellegű-e.[69] E tekintetben figyelembe kell venni a megyéspüspökök illetve a segéd és címzetes Püspökök arányát, nehogy ez utóbbiak esetleges többsége határozza meg a megyéspüspökök lelkipásztori kormányzását. Tanácsosnak látszik, hogy a Püspöki Konferenciák statútumai biztosítsák a nyugdíjba vonult Püspökök jelenlétét tanácsadó szavazati joggal. Külön gondot fordítsanak arra, hogy ha olyan kérdés kerül elő, amelynek egy nyugdíjba vonult püspök kiváló szakértője, az illetékes bizottságban kapjon helyet. Tekintettel a Püspöki Konferencia természetére egy tag konferencián való részvétele a nem delegálható.

18. Minden Püspöki Konferenciának önmaga által kidolgozott statútumai vannak. E statútumokat föl kell terjeszteni az Apostoli Székhez felülvizsgálatra (recognitio-ra). A statútumokban egyebek mellett szabályozzák a konferencia teljes üléseinek megtartását, gondoskodjanak a konferencia állandó püspöki tanácsáról és általános titkárságáról, valamint más olyan hivatalokról s é bizottságokról, melyek a Konferencia megítélése szerint céljának megvalósítását hatékonyan elősegítik.[70] A célok elérése viszont megkívánja hogy a teljes ölések között dolgozó hivatalok és bizottságok ne váljanak bürokratikussá. Nem szabad megfeledkezni arról a lényeges szempontról, hogy a Püspöki Konferenciák bizottságaikkal és hivatalaikkal együtt a püspököket segítik és nem helyettesítik.

19. A Püspöki Konferencia hatalma és feladatköre szoros kapcsolatban áll a megyéspüspök és a vele egyenrangú egyházi előjáró hatalmával és feladatkörével. A Püspökök „Isten helyett állnak a nyáj élén, melynek mint tanítómesterek, az istentisztelet papjai és a kormányzás szolgálói, pásztorai... isteni intézkedés folytán léptek az apostolok helyébe mint az Egyház pásztorai”[71] , és „kormányozzák a rájuk bízott részegyházakat, mégpedig nemcsak tanáccsal, meggyőzéssel és jó példával, hanem tekintéllyel és szent hatalommal is... Ez a hatalom, melyet személyesen gyakorolnak Krisztus nevében, saját, rendes és közvetlen hatalom...”[72] Gyakorlását az Egyház legfőbb hatalma szabályozza, s ez az egyetemes Egyház és a részegyháza kapcsolatának szükségszerű következménye, mert részegyház csak úgy létezhet mint Isten népének része, „melyben az egyetlen katolikus Egyház valóságosan jelen van és tevékenykedik”[73] Ugyanis „a Római Püspök primátusa és a Püspöki Kollégium az egyetemes Egyház sajátos elemei, nem az egyházak részlegességéből eredően, de mégis minden részegyházban benne rejlő módon.” Az ilyen szabályozás részeként a püspök szent hatalma az Egyház és a hívek érdekében bizonyos határok között körülírható,[74] amint a Kánonjogi Kódexben kifejezetten olvasható: „A rábízott egyházmegyében a megyéspüspököt megilleti mindaz a rendes, saját és közvetlen hatalom, ami lelkipásztori feladatának gyakorlásához szükséges, kivéve azokban az ügyekben, amelyeket a jog vagy a pápa határozata a legfőbb vagy más egyházi hatóságnak tart fenn.”[75]

20. A Püspöki Konferenciában a Püspökök együttesen végzik a püspöki szolgálatot a konferencia

területén élő hívek javára; de ahhoz, hogy tevékenységük törvényes és kötelező erejű legyen, az Egyház legfelső hatalma közbejöttére van szükség, mely egyetemes törvénnyel vagy speciális megbízással meghatározott kérdéseket a Püspöki Konferencia döntésére bíz. A Püspökök önhatalmúlag sem egyenként sem a konferencián együttesen nem korlátozhatják szent hatalmukat a Püspöki Konferencia, még kevésbé annak egy része – legyen az egy állandó tanács, bizottság, vagy maga az elnök – javára. Jól látható ez a gondolat a kánoni törvényben, amely a Püspöki Konferenciába egyesül Püspökök törvényhozó hatalmáról szól: „A Püspöki Konferenciák csak olyan esetekben hozhatnak általános határozatokat, amelyekben az egyetemes jog előírja, vagy a Apostoli Szentszék külön megbízása akár saját kezdeményezésre (motu proprio), akár magának a konferenciának a kérésére ezt elrendeli”.^[76] Egyéb esetekben „az egyes megyéspüspök illetékessége érintetlen marad, és sem a Konferencia, sem annak elnöke nem jár el érvényesen az összes Püspökök nevében, ha nem adta meg hozzá minden püspök a beleegyezését.”^[77]

21. A püspöki szolgálat közös végzése a tanítás feladatában is megmutatkozik. A Kánonjogi Kódex az ide vonatkozó alapszabályt így szabja meg: „Azok a Püspökök, akik közösségben vannak a testület fejével és tagjaival, akár egyénileg akár Püspöki Konferenciákon vagy részleges zsinatokon közösen, noha a tanításban nem rendelkeznek tévedhetetlenséggel, mégis a gondjukra bízott krisztushívőknek hit dolgában hiteles tanítói és mesterei; a krisztushívők kötelesek püspökük hiteles tanítóhivatalának a lélek vallásos meghajlásával való elfogadására.”^[78] Ezen általános szabályon túlmenően maga a Kódex konkrétan is meghatározza a Püspöki Konferenciák tanbeli illetékességét, mint pl. „gondoskodni területe számára katekizmusok kiadásáról az Apostoli Szentszék előzetes jóváhagyásával^[79] és a Szentírás könyvei kiadásának és fordításának jóváhagyása”.^[80] Egy adott terület püspökeinek összhangja, amikor a Római Pápával közösségben közösen hirdetik hit és erkölcs dolgában a katolikus igazságot, tanításukat hatásosabban juttathatja el népükhöz és elevenebbé teheti híveik ragaszkodását e tanítóhivatalhoz a lélek vallásos meghajlásával. Hűségesen végezve a tanítás feladatát a Püspökök Isten Igéjét szolgálják, melynek tanításuk alá van rendelve; azt áhítatosan hallgatják, szentül őrzik, hűségesen kifejtik úgy, hogy híveiknek a lehető legjobban javára válják.^[81] S mivel a hit tanítása az egész Egyház közjava és kommuniójának köteléke, a Püspöki Konferenciában egyesült Püspökök mindenk előtt arra törekedjenek, hogy kövessék az egyetemes Egyház Tanítóhivatalát és alkalmas módon juttassák el azt a rájuk bízott néphez.

22. Új kérdések feldolgozásában és abban a törekvésben, hogy Krisztus üzenete megvilágosítsa és irányítsa az emberek lelkiismeretét a társadalmi változásokból fakadó új problémák megoldásában, a Püspöki Konferenciában egyesült Püspökök közös tanításuk közben nagyon legyenek tudatában nyilatkozataik határainak. Nyilatkozataik ugyanis nem egyetemes tanítóhivatal jellegűek, bár ha közösségben vannak az Apostoli Szentszékkel, hivatalosak és hitelesek. Ezért megfontoltan avatkozzanak be más területek püspökei tanítói feladatába, számolva a szélesebb körű visszhanggal, mely a tömegtájékoztató eszközök révén világméretűvé is válhat. Feltételezve, hogy a Püspökök hiteles tanítóhivatalának – tudniillik melyet Krisztus tekintélyével

gyakorolnak – mindig közösségben kell lennie a kollégium fejével és tagjaival,^[82] ha a Püspöki Konferenciák tanbeli nyilatkozatait egyhangúlag hagyják jóvá, közzétehető a Konferencia nevében, és a hívőknek a lélek vallásos engedelmisségével kell ragaszkodniuk saját püspökeik e tanításához. Ha azonban az egyhangúság hiányzik, a Konferencia egyszerű többsége nem tehet közzé egy esetleges nyilatkozatot úgy, mint a konferencia hiteles tanítását, melyet a terület híveinek el kellene fogadniuk, még kevésbé akkor, ha nem kapták meg az Apostoli Szentszék felülvizsgálati jóváhagyását (recognitio), ami nem is kapható meg, ha a szavazáskor nem volt meg a minősített többség. Az Apostoli Szentszék közbelépése olyan, mint amit a jog ahhoz kíván meg, hogy a Püspöki Konferencia általános dekrétumot bocsáthasson ki.^[83] Ezen felül az Apostoli Szentszék felülvizsgálatának kell biztosítania, hogy a napjainkban felgyorsult társadalmi és kulturális változások által felvetett kérdések megválaszolásában a tanbeli válasz segítse elő a kommuniót és ne döntse el előre, hanem készítse elő az egyetemes Tanítóhivatal esetleges közbelépéseit.

23. A Püspökök tanítói feladata természetesen megkívánja, hogy ha Püspöki Konferencián együttesen tanítanak, az teljes ülésen történjék. A konferencia szerveinek – az állandó tanácsnak, a bizottságoknak vagy hivataloknak – nincs hatalma arra, hogy hiteles tanítást adjanak akár saját, akár a konferencia nevében, akár annak megbízásából.

24. Sok feladat megoldása vár a Püspöki Konferenciákra a Egyház javára. Egyre erősödő szolgálatban támogatniuk kell „minden egyes püspök el nem idegeníthető felelősségét az egyetemes Egyház és saját részegyházuk iránt”,^[84] és természetesen nem szabad azt akadályozniuk helytelenül helyettesítve őket ott, ahol a kánonjogi törvény nem korlátozza püspöki hatalmukat a Püspöki Konferencia javára, vagy nem lehetnek szűrő, vagy közvetítő az egyes Püspökök és az Apostoli Szentszék közvetlen kapcsolatának útjában.

Az eddig adott eligazítások az ezután következő kiegészítő szabályokkal együtt megfelelnek az 1985-ben tartott rendkívüli Püspöki Szinódus általános ülése kívánságának, és meg akarják világítani, s még hatékonyabbá akarják tenni a Püspöki Konferenciák tevékenységét, melyek ezután átvizsgálhatják státútumaikat, hogy a fentiek szerint megfeleljenek eligazításainknak és a normáknak.

IV. KIEGÉSZÍTŐ SZABÁLYOK A PÜSPÖKI KONFERENCIÁKRÓL

1. Hogy a Püspöki Konferenciák tanbeli nyilatkozatai, melyekről e levél 22. pontja beszél, hiteles tanítást jelentsenek és a konferencia nevében lehessen közzétenni, a konferencia püspök tagjainak egyhangúlag, vagy a teljes gyűlés döntő szavazatra jogosult tagjai legalább kétharmadának kell megszavaznia, és meg kell kapnia az Apostoli Szentszék felülvizsgálati jóváhagyását (recognitio-ját).

2. art. A Püspöki Konferencia egyetlen szerve sem végezhet hiteles tanítóhivatali cselekményt, kivéve a teljes ülést. Maga a Konferencia sem engedélyezhet ilyen hatalmat bizottságainak, vagy

a saját kebelén belül létrehozott bármely szervének.

3. art. A 2. artikulusban említetteken kívüli intézkedésekre a Püspöki Konferencia doktrinális bizottságát a Konferencia permanens tanácsának kell kifejezetten felhatalmaznia.

4. art. A Püspöki Konferenciáknak felül kell vizsgálniuk statútumaikat, hogy összhangban legyenek a jelen dokumentum eligazításaival és normáival, valamint a Kánonjogi Kódexszel és a CIC 451. kánonja értelmében küldjék meg az Apostoli Szentszéknek felülvizsgálatra (recognitio-ra).

Szívből adom Áldásomat, hogy a Püspöki Konferenciák tevékenysége egyre bőségesebb termést hozzon.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1998. május 21-én, Urunk Mennybemenetele napján, pápaságom 20. évében.

II. János Pál pápa

Jegyzetek:

[1] A Keleti Egyház patriarkális és nagyobb érseki egyházait törvényhozó, bírói s olykor egyházkormányzati hatalommal is felruházott megfelelő Püspöki Szinódusok kormányozzák (vö. CCEO 110, 152.). Róluk a jelen dokumentum nem szól. Ebből a szempontból ugyanis nincs analógia az ilyen Szinódusok és a Püspöki Konferenciák között. Ellenben e dokumentum vonatkozik azokra a Gyűlésekre, melyeket a több sui juris egyházból álló régiókban hoznak létre, s a CCEO 322 kánonja és az Apostoli Szék által jóváhagyott statutum szabályoz (vö. CCEO 322, 4. §; Pastor bonus apostoli konstitúció 58,1 oly mértékben, amennyire megközelítik a Püspöki Konferenciákat; vö. ChD 38.).

[2] Vö. LG 19; Mt 10,1-4; 16,18; Mk 3,13-19; Lk 6,13; Jn 21,15-17.

[3] Vö. Mt 26,14; Mk 14,10.20.43; Lk 22,3.47; Jn 6,72; 20,24.

[4] Vö. Mt 10,5-7; Lk 9,1-2.

[5] Vö. Mk 6,7.

[6] Vö. Jn 17,11; 18,20-21.

[7] Vö. Jn 21,15-17.

[8] Vö. Jn 20,21; Mt 28,18-20.

[9] ApCsel 2,14.

[10] Vö. ApCsel 2,42.

[11] Vö. ApCsel 6,1-6.

[12] Vö. Gal 2,1-2.7-9.

[13] ApCsel 15,2.

[14] ApCsel 15,28

[15] Vö. Mt 28,18-20.

[16] LG 20.

[17] Vö ApCsel 1,8; 2,4; Jn 20,22-23.

[18] vö. 1Tim 4,14; 2Tim 1,6-7

[19] LG 21

[20] LG 22.

[21] Vö. LG 23.

[22] Vö. LG 18; 22-23. Nota explicativa praevia 2.; I. Vatikáni Zsinat Pastor aeternus, Prologus: DS 3051.

[23] Vö. LG 23.

[24] Néhány 2. századi zsinatról lásd Cézareai Euszébiosz: Historia ecclesiastica V, 16, 10; 23, 2-4; 24, 8; SC 41, 49. 66-67. 69. – Tertullianus a 3. század elején dicséri a görögök zsinattartó szokását (vö. De ieiunio, 13, 6: CCL 2, 1272).

Szent Ciprián leveleiből tudunk afrikai és római zsinatokról a 2. század 20-30-as éveiből Vö. Epist. 55, 6; 57; 59, 13, I; 61; 64; 67; 68, 2, 1; 70; 71, 4, 1; 72; 73, 1-3: Bayard (ed.), Les Belles Lettres, Paris 1961, II, 134-135; 154-159; 180; 194-196; 213-216; 227-234; 235; 252-256; 259; 259-262; 262-264). A 2-3. századi zsinatokról lásd K. J. Hefele, Histoire des Conciles, I, Adrien le Clere, Paris 1869, 77-125.

[25] Vö. CIC. (1917) 283.

[26] Vö. Ua. 292.

[27] Vö. 439-446. kánon.

[28] Püspöki és Szerzetesi Kongregáció „Alcuni arcivescovi” instrukciója (1889. VIII. 24.) Leonis XIII. Acta, IX (1890), 184.

[29] CD 37; Vö. LG 23.

[30] Vö. VI. Pál pápa Ecclesiae Sanctae motu proprio (1966. VIII. 6.), I. Normae ad exsequenda Decreta SS. Concilii Vaticani II „Christus Dominus” et „Presbyterorum Ordinis” 41: AAS 58 (1966), 773-774.

[31] Püspöki Kongregáció: Ecclesiae imago direktorium a Püspökök lelkipásztori szolgálatáról (1973. II. 22.), 210: Ench. Vat. 4, 2310-2311.

[32] Vö. CD 38, 5.

[33] Vö. CIC 459, I. §. Az együttműködést elősegítő szervek: Reuniones Internacionales de Conferencias Episcopales, Consejo Episcopal Latinoamericano (CELAM); Consilium Conferentiarum Episcopaliū Europae Secretariado Episcopal de América Central y Panamá (SEDAC); Commissio Episcopatum Communitatis Europaeae (COMECE); Association des Conférences Episcopales de l'Afrique Centrale (ACEAC); Association des Conférences Episcopales de la Region de l'Afrique Centrale (ACERAC); Symposium of Episcopal Conferences of Africa and Madagascar (SECAM); Inter-Regional Meeting of Bishops of Southern Africa (IMBSA); la Southern African Catholic Bishops' Conference (SACBC); Conférences Episcopales de l'Afrique de l'Ouest Francophone (CERAO); la Association of the Episcopal Conferences of Anglophone West Africa (AECAWA); la Association of Member Episcopal Conferences in Eastern

Africa (AMECEA); Federation of Asian Bishops' Conferences (FABC); Federation of Catholics Bishops' Conferences of Oceania (FCBCO); (Vö. Anuario Pontificio per l'anno 1998, Città del Vaticano 1998, pp. 1112-1115). Mindazonáltal ezek az intézmények nem Püspöki Konferenciák a szó sajátos értelmében.

[34] II. János Pál pápa: Beszéd a Római Kúriához (1986. VI. 28-án), 7c: AAS 79 (1987), 197.

[35] Zárójelentés II, C, 5: L'Osservatore Romano 1985. XII. 10, 7.

[36] Vö. Ua. II, C), 8, b).

[37] LG 9.

[38] I. Vatikáni Zsinat Pastor aeternus, Prologus: DS 3051.

[39] Vö. Hittani Kongregáció: Communio notio levele (1992. V. 28),12: AAS 85(1993)845.

[40] LG 20.

[41] LG 26

[42] Ua, Nota explicativa praevia 2.

[43] LG 22.

[44] LG 22.

[45] Vö. LG 22.

[46] Vö. Hittani Kongregáció: Communio notio levele (1992. V. 28),12: AAS 85(1993)846.

[47] Vö. LG 23.

[48] Uo.

[49] LG 25.

[50] LG 26.

[51] Vö. LG 23.

[52] Püspöki Szinódus 1985., Zárójelentés II, C, 5: L'Osservatore Romano 1985. XII. 10, 7.

[53] II. János Pál pápa: Beszéd az USA püspökeihez (12987, IX. 16-án) 3: Insegnamenti, X, 3,(1987)555.

[54] Vö. Hittani Kongregáció: Communio notio levele (1992. V. 28),9: AAS 85(1993)843.

[55] Többek között, miként mindannyian tudjuk, sok püspök van, akik püspöki feladatokat látnak el, de nem fejei részegyháznak.

[56] II. János Pál pápa: Beszéd a Római Kúriához (1990. XII. 20-án), 6: AAS 83 (1991), 774.

[57] Vö. LG 22.

[58] Vö. Jn 10,11.

[59] Vö. LG 23; CD 6.

[60] Vö. CD 36.

[61] CIC 447; vö. CD 38,1.

[62] CD 37.

[63] CIC 448, 1. §

[64] 448, 2. §

[65] 449, 1. §

[66] Vö. 450, 1. §

[67] Vö. 454, 1. §

[68] Vö. Kódexértelmező Pápai Bizottság: Válasz az Utrum Episcopus Auxiliaris kérdésre (1988.

V. 23.): AAS 81(198) 388.

[69] Vö. CIC 454, 2. §

[70] CIC 451.

[71] LG 20.

[72] LG 27.

[73] CD 11; vö. CIC 368.

[74] Vö. LG 27

[75] CIC 381, 1. §.

[76] CIC 455, 1. §.

[77] CIC 455, 4. §.

[78] CIC 753.

[79] CIC 775, 2. §

[80] Vö. CIC 825.

[81] Vö. DV 10.

[82] Vö. LG 25; CIC 753.

[83] Vö. CIC 455.

[84] Zárójelentés II, C, 5: L'Osservatore Romano 1985. XII. 10, 7.

© Copyright 1998 - Libreria Editrice Vaticana